

1.11.2023

VN/26856/2023
VN/26856/2023-YM-16

Työryhmän asettaminen alueidenkäyttölain uudistusta varten

Ympäristöministeriö on tänään asettanut työryhmän alueidenkäyttölain uudistuksen valmistelua varten.

Toimikausi

Työryhmän toimikausi on 10.11.2023–30.9.2024

Tausta

Maankäyttö- ja rakennuslain kokonaisuudistus käynnistettiin keväällä 2018. Eduskunta hyväksyi uuden rakentamislain 1.3.2023. Rakentamislaki tulee voimaan 1.1.2025 ja maankäyttö- ja rakennuslain nimi muuttuu samalla alueidenkäyttöläksi. Maankäyttö- ja rakennuslain alueidenkäyttöä koskeviin säännöksiin ei tässä yhteydessä digitalisaatiota koskevia muutoksia lukuun ottamatta tehty sisällöllisiä muutoksia. Alueidenkäytön digitalisaatiota koskeva maankäyttö- ja rakennuslain muutos tulee voimaan 1.1.2024.

Tehtävä ja tavoitteet

Työryhmän tehtävänä on valmistella ehdotus uudeksi alueidenkäyttöläksi hallituksen esityksen muotoon. Alueidenkäyttöä koskevat säännökset uudistetaan Petteri Orpon hallitusohjelman tavoitteiden toteuttamiseksi. Hallitusohjelman alueidenkäyttölakia koskevat tavoitteet on esitetty tämän asettamispäätöksen liitteenä. Uusi alueidenkäyttölaki muodostuu valtakunnallisia alueidenkäyttötavoitteita, kaavoitusta ja merialuesuunnittelua koskevista säännöksistä (nykyisen maankäyttö- ja rakennuslain lukujen 1 - 10 a ja 24 - 26 a alueidenkäytön suunnittelua koskevat pykälät). Kaavojen toteuttamista ja maapolitiikkaa koskevista säännöksistä on tarkoitus muodostaa toinen laki, jonka valmistelu tapahtuu tätä varten asetettavassa erillisessä työryhmässä.

Tavoitteena on toteuttaa valmistelu niin, että hallituksen esitys uudeksi alueidenkäyttöläksi on mahdollista antaa eduskunnalle kevätistuntokaudella 2025.

Alueidenkäyttölain uudistaminen tulee sovittaa yhteen valtion aluehallinnon uudistamiseen ja yhden luukun palveluja koskevaan hankkeeseen (YLP) osana kaavoitus-, lupa- ja valitusprosessien sujuvoittamista ja nopeuttamista.

Työssä selvitetään mahdollisuuksia valtakunnallisesti merkittävien hankkeiden aluesuunnitelmien toteuttamisen sujuvoittamiseen.

Työryhmän tulee huolehtia vuorovaikutuksesta keskeisten toimijoiden ja sidosryhmien kanssa. Työryhmä voi kutsua asiantuntijoita kuultavaksi sekä järjestää vuorovaikutustilaisuuksia.

Postiosoite
Postadress
Postal Address
Ympäristöministeriö

Käyntiosoite
Besöksadress
Office

Puhelin
Telefon
Telephone

Faksi
Fax
Fax

s-posti, internet
e-post, internet
e-mail, internet

PL 35
00023 Valtioneuvosto

Aleksanterinkatu 7
Helsinki

0295 16001
+358 295 16001

09 1603 9320
+358 9 1603 9320

kirjaamo.ym@gov.fi

Työryhmän kokoonpano

Työryhmän puheenjohtajana toimii rakennusneuvos Anna-Leena Seppälä ympäristöministeriöstä

Jäsenet ja varajäsenet (suluissa)

Samuli Alppi, ympäristöneuvos, varapuheenjohtaja, ympäristöministeriö

Johanna Korpi, lainsäädäntöjohtaja, ympäristöministeriö

Kirsi Martinkauppi, hallitusneuvos, ympäristöministeriö

Antti Irla, ympäristöneuvos, ympäristöministeriö

Reko Korhonen, erityisasiantuntija, ympäristöministeriö

Martina Reinikainen, erityisasiantuntija (Miliza Malmelin, erityisasiantuntija), ympäristöministeriö

Laura Siili-Hakkarainen, hallitussihteeri (Renja Rasimus, erityisasiantuntija), ympäristöministeriö

Hanna Perälä, liikenneneuvos (Edgar Pyhälä, suunnittelija), liikenne- ja viestintäministeriö

Jaakko Nippala, neuvotteleva virkamies (Antonia Husberg, neuvotteleva virkamies), maa- ja metsätalousministeriö

Sami Heikkilä, erityisasiantuntija (Jyrki Rihu, erityisasiantuntija), puolustusministeriö

Hanna-Maria Urjankangas, johtava asiantuntija (Mikko Härkönen, neuvotteleva virkamies), työ- ja elinkeinoministeriö

Lotta Mattsson, neuvotteleva virkamies (Atro Andersson, erityisasiantuntija), valtiovarainministeriö

Timo Jokelainen, johtaja, Lapin ELY-keskus (Karoliina Laakkonen-Pöntys, johtaja, Etelä-Pohjanmaan ELY-keskus)

Anne Jarva, kehittämispäällikkö (Marko Nurmikolu, johtava juristi), Suomen Kuntaliitto ry

Mari Siivola, yleiskaavapäällikkö, Vantaan kaupunki (Pasi Rajala, yleiskaavapäällikkö, Helsingin kaupunki), kuutoskaupungit

Pekka Räisänen, kaavoittaja, Kuusamon kaupunki (Janne Tuomisto, maanmittausinsinööri, Kurikan kaupunki), seutukaupunkiverkosto

Anna-Mari Ahonen, maakuntajohtaja, Pirkanmaan liitto (Mika Riipi, maakuntajohtaja, Lapin liitto)

Kalle Varis, lakimiessihteeri (Sarita Kämäräinen, elinkeino- ja ympäristölakimiessihteeri), Saamelaiskäräjät

Minna Ojanperä, johtava asiantuntija, Elinkeinoelämän keskusliitto EK ry (Heidi Lettojärvi, asiantuntija, Energiateollisuus ry)

Teppo Säkkinen, johtava asiantuntija, Keskuskauppakamari ry (Tiina Pasuri, johtava asiantuntija, Helsingin seudun kauppakamari ry)

Kimmo Kurunmäki, johtaja (Aija Tasa, johtaja), Kiinteistönomistajat ja rakennuttajat Rakli ry

Juho Ikonen, asiantuntija (Jenni Hunnako, juristi), Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry

Anu Kärkkäinen, johtaja, elinkeinopolitiikka (Juha Laurila, johtaja, elinkeinopolitiikka), Rakennusteollisuus RT ry

Tapani Veistola, toiminnanjohtaja (Janni Saari-Kontkanen, ympäristöoikeuden asiantuntija), Suomen luonnonsuojeluliitto ry

Tiina Toivonen, lainsäädäntöasioiden päällikkö (Sanna Lempiäinen, asiantuntija), Suomen Yrittäjät ry

Työryhmän pysyvät asiantuntijat

Ari Ekroos, professori, Aalto-yliopisto

Tarja Laine, arkkitehti SAFA

Sihteerit

Maija Neva, lainsäädäntöneuvos, ympäristöministeriö

Mirkka Saarela, lainsäädäntöneuvos, ympäristöministeriö

Tekninen sihteeri

Anne Vanhanen, säädösvalmisteluavustaja

Työryhmän kustannukset

Työryhmän tekee työnsä ilman erillistä korvausta. Kukin organisaatio vastaa omien edustajiensa matka- ja muista kuluista.

Ympäristö- ja ilmastoministeri

Kai Mykkänen

Ylijohtaja

Teppo Lehtinen

Liitteet

Hallitusohjelman alueidenkäyttölakia koskevat tavoitteet

Jakelu

Työryhmän jäsenet, varajäsenet, pysyvät asiantuntijat ja sihteerit

Tiedoksi

Ympäristöministeriön osastot
 Ministeriöt
 ELY-keskukset
 Maakuntien liitot
 Suomen Kuntaliitto ry

VN/26856/2023-YM-16

Seuraavat henkilöt ovat allekirjoittaneet tämän asiakirjan sähköisesti /

Följande personer har undertecknat denna handling elektroniskt /

This document has been signed electronically by the following persons:

Liite Hallitusohjelman alueidenkäyttölakia koskevat tavoitteet

Uutta alueidenkäyttölakia koskevat hallitusohjelmakirjaukset

Hallitus laatii alueidenkäyttölain, joka edistää tarkoituksenmukaista maankäyttöä, hyvää elinympäristöä, kaavoituksen sujuvuutta, kaupunkien ja kuntien kasvua, riittävää asuntotuotantoa, alueiden elinvoimaisuutta, yritysten kilpailukykyä ja Suomen houkuttelevuutta investointikohteena. Varmistetaan maankäyttöä ja rakentamista koskevan lainsäädännön yhteensopivuus. Sitoudutaan siihen, ettei kaavatasojen lukumäärä kasva.

Kevennetään maakuntakaavan yksityiskohtaisuutta ja oikeusvaikutteisuutta osana maankäytön suunnittelujärjestelmää.

Mahdollistetaan yleiskaavan tai osayleiskaavan ja asemakaavan samanaikainen valmistelu.

Sisällytetään alueidenkäyttölakiin mahdollisuus kaavoittaa teollisuuspuistoja, jotka luovat etukäteen tiedossa olevat reunaehdot maankäytölle ja nopeuttavat maankäytön prosessien ohella muutakin ympäristölainsäädäntöön perustuvaa luvitusta.

Alueidenkäyttölakiin kirjataan maanomistajan aloiteoikeus yleis- ja asemakaavalle. Asetetaan kunnille velvollisuus käsitellä aloite laissa säädetyssä määräajassa. Kunnan on annettava ratkaisu kaavoitusaloitteeseen monijäsenisen toimielimen päätöksellä.

Alueidenkäyttölakiin kirjataan prosessi kumppanuuskaavoituksesta, jossa kunta antaa maanomistajalle mahdollisuuden kehittää yleis- tai asemakaavaa kunnan ohjauksessa kunnan kaavoitusmonopolia rikkomatta.

Uuteen alueidenkäyttölakiin liittyvät muut hallitusohjelmakirjaukset

Hallituksen tavoitteena on muodostaa maankäytöstä, rakentamisesta, asumisesta ja liikenteestä vahva rakennetun ympäristön kokonaisuus. Toimivat asuntomarkkinat sekä sujuva ja turvallinen liikenne ovat edellytys Suomen kilpailukyvyille, alueiden elinvoimalle ja työvoiman liikkuvuudelle. Hallitus edistää kestävä kehitystä osana maankäyttöä, rakentamista, asumista ja liikennettä.

Hallituksen tavoitteena on sujuvoittaa ja nopeuttaa kaavoitus-, lupa- ja valitusprosesseja. Tavoitteen toteuttamiseksi hallitus uudistaa maankäytön ja rakentamisen sääntelyä sekä purkaa normeja.

Energiamurros ja puhtaat teknologiat tarjoavat Suomelle mahdollisuuksia luoda työtä, vientiä, talouskasvua ja hyvinvointia. Suomen kädenjälki ilmastopolitiikassa on sen kokoa suurempi. Puhdas suomalainen luonto on meille tärkeää. Vahvistamme luonnon monimuotoisuutta ja torjumme luontokatoa. Huolehdimme puhtaan ja edullisen energian saatavuudesta.

Ilmastonmuutoksen vastaisten toimien ja päästövähennystoimien lisäksi edistetään toimia, joilla parannetaan yhteiskunnan kykyä sopeutua ilmastonmuutokseen.

Ohjataan resursseja kaavoitukseen, rakennusvalvontaan, ympäristö- ja vesilupaviranomaisille sekä hallinto-oikeuksille niiden prosessien nopeuttamiseksi. Sujuvoitetaan kaavoitus- ja lupaprosesseja ja kevennetään niihin liittyvää menettelyä.

Digitalisoidaan kaavoitus- ja lupaprosessit.

Hallitus uudistaa kaavoitus-, rakennus- ja ympäristölupaprosesseja koskevia valituskäytäntöjä siten, että samasta asiasta voisi valittaa hallinto-oikeuteen vain kerran.

Selvitetään keinoja puuttua kaavoista ja rakennusluvista tehtyjen valitusten määrään ja nopeuttaa valitusten käsittelyä. Selvitetään esimerkiksi mahdollisuutta tarkentaa valitusoikeuden edellytyksiä.

Laaditaan MAL-sopimukset jatkossa pidempiaikaisiksi ja aidossa kumppanuudessa valtion ja kaupunkiseutujen välillä. Kirjataan MAL-sopimuskäytäntö lakiin yhteistyövelvoitteena maankäytön ja rakentamisen sääntelyn uudistamisen yhteydessä.

Investointien vaatimille kaavoitus-, rakennus-, ympäristö- ja vesilupaprosesseille sekä niitä koskevien valitusten käsittelylle määritetään tavoiteltavat käsittelyajat.

Kansalaisten osallistumismahdollisuuksista ja oikeusturvasta huolehditaan. Toimivaan oikeusturvaan kuuluu myös muutoksenhaku kohtuullisessa ajassa. Viranomaisten keskinäisiä valitusoikeuksia rajoitetaan nopealla aikataululla.

Suomen viranomaiset käsittelevät vuosittain lukemattomia investointihankkeita. Suomen yleisen edun, huoltovarmuuden tai kansallisen turvallisuuden kannalta poikkeuksellisen tärkeiden hankkeiden kohdalla hallitus arvioi tarvetta säätää valtioneuvostolle mahdollisuuden yksittäistapauksissa siirtää käsittely normaalista poikkeavaan nopeutettuun viranomaismenettelyyn. Menettelyssä turvataan asianmukaiset muutoksenhakuoikeudet.

Teollisuuspuistoista tehdään yksi keino sujuvoittaa investointeja Suomeen. Teollisuuspuistolla tarkoitetaan muuta kuin tuulivoimaa varten rakennettua teollisuuden ja teolliseen toimintaan liittyvien toimintojen kaavaan merkittyä keskittymää. Edistetään teollisuuspuistojen rakentumista, olemassa olevien teollisuuspuistojen kehittymistä, alueen teollisuuden uusiutumista ja laajentumista kevennetyllä lupamenettelyllä tinkimättä ympäristövaikutuksista. Selkiytetään luvitusta myös teollisuuden muutoshankkeiden lupaprosessien ja lupien päivityksien kohdalla. Selvitetään mahdollisuus teollisuuspuistokohtaisiin ympäristövaikutuskiintiöihin ja ennakkoluvitukseen.

Edistetään aurinkovoimainvestointeja maankäytön kannalta sopiville paikoille yhtenä keinona tasapainottaa uusiutuvan sähköntuotannon ajallista vaihtelua. Aurinkovoimarakentamista ohjataan rakennettuun ympäristöön, turvetuotannosta vapautuneille alueille ja joutomaille pyrkien välttämään tuotannossa olevien peltojen ja metsämaan merkittävä käyttö aurinkovoimaan. Hallitus varmistaa, että aurinkoenergiapuistojen sääntely- ja lupaprosessit ovat yhtenäisiä, joustavia ja ennustettavia koko maassa.

Päivitetään kävelyn ja pyöräilyn edistämishjelma. Erityisesti turvallisiin koulureitteihin sekä liikuntamahdollisuuksien lisäämiseen kiinnitetään huomiota. Maankäytön lainsäädäntöä uudistettaessa huomioidaan liikkumisen edistäminen.

Uuteen alueidenkäyttölakiin liittyvät tuulivoimaa koskevat kirjaukset

Tuulivoiman toimintaedellytyksiä kehitetään hallitusohjelman lähtökohtien edellyttämästä sähköntuotannon lisäystarpeesta huolehtien sekä siten, että yhteensovitetään tuulivoiman sosiaalinen hyväksyttävyyys ja investointien toteutumiselle suotuisa toimintaympäristö. Maanomistajien asemaa vahvistetaan.

Tuulivoimalle lisätään velvoitteita sosiaalisen hyväksyttävyyden parantamiseksi ja säätövoimatarpeiden rahoittamiseksi. Toimet toteutetaan siten, että tarvittava sähköntuotannon lisäys Suomeen ei esty.

Hallitus sujuvoittaa luvitusta karsimalla päällekkäisiä valituskohtia. Tuulivoimapotentiaalia hyödynnetään eri puolilla Suomea.

Hallitus toteuttaa seuraavat toimenpiteet tuulivoimarakentamisen oikeudenmukaisuuden varmistamiseksi: purku- ja ennallistamisvelvoitteen käyttöönotto kattavasti (mukaan lukien rahasto), tuulivoimatoimijoiden osallistuminen säätövoimasta huolehtimiseen omalla tuotannolla tai osallistumalla kapasiteettimekanismiin, YVA-rajan laskeminen kattamaan kaikki teolliset hankkeet ja maisema-arvioinnin vahvistaminen, johtokäytävien lunastuskorvauksien nosto sekä kansallisten etäisyyssääntöjen määrittely ja käyttöönotto.

Parannetaan hankkeiden etenemistä Itä-Suomessa tuulivoimarakentamisen selvitysmies Arto Rädyn raportin suositusten mukaisesti ja aluevalvontaa vaarantamatta muun muassa kompensatiolain avulla, kansalaisten oikeusturvasta huolehtien. Aluevalvonnan ja tuulivoimarakentamisen yhteensovittamiseksi perustetaan korkean tason yhteistyöryhmä, jonka tehtävänä on varmistaa sekä nopeasti toteutettavissa olevien toimenpiteiden toteuttaminen, että yhteinen pidemmän aikajänteen visio tuulivoiman sijoittamismahdollisuuksista erityisesti investointien suunnittelua varten.

Hallitus määrittää kunnianhimoisen tavoitteen merituulivoiman kapasiteetille vuonna 2035 ja luo Suomelle kilpailuedun suhteessa Itämeren maihin, jotta suuret merituulihankkeet kytketään tuottamaan energiaa Suomen teollisuudelle ja kotitalouksille. Hallitus edistää ennakoitavaa ja kannustavaa toimintaympäristöä sekä sujuvaa hankekehitystä ja rakentamista niin talousvyöhykkeellä kuin aluevesilläkin.

Merituulivoiman pelisäännöt ovat tällä hetkellä puutteelliset, ja talousvyöhykkeellä lainsäädäntöpohja puuttuu. Merituulivoiman pelisääntöjä selkeytetään toteuttamalla lainsäädäntöhanke, jossa Suomen talousvyöhykkeeseen kuuluvia vesialueita koskeva lainsäädäntö, lupaprosessit sekä korvaus- ja veroasiat määritellään viipymättä sekä yhteensovitetään aluevesillä ja maa-alueilla toteutettavien hankkeiden pelisääntöjen kanssa. Pyritään luomaan kannustimet merituulipuistojen sijoittumiseen merialueiden muun käytön, kuten merenkulun ja kalastuksen, kannalta suotuisasti sekä haitat minimoiden. Huolehditaan näiden asioiden huomioonottamisesta luvituksessa. Hallitus selkeyttää työ- ja elinkeinoministeriön johtovastuuta merialueen energiakäyttöä koskevissa linjauksissa.